YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

16 päivänä heinäkuuta 2009 *

Asiassa C-69/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunale di Napoli (Italia) on esittänyt 29.1.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 20.2.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Raffaello Visciano

vastaan

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris (esittelevä tuomari) ja C. Toader,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.2.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Visciano, edustajanaan avvocato G. Nucifero,

– Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS), edustajinaan avvocato V. Triolo, avvocato G. Fabiani ja avvocato P. Tadris,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. Bruni, avustajanaan avvocato dello Stato W. Ferrante,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään B. Plaza Cruz,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. M. Wissels ja C. ten Dam,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään L. Pignataro-Nolin ja J. Enegren,

kuultuaan julkisasiamiehen 2.4.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.10.1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY (EYVL L 283, s. 23) 3 ja 4 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Visciano ja vastaajana Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (kansallinen sosiaaliturvalaitos) ja joka koskee maksamattomia palkkasaatavia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivin 80/987 ensimmäinen perustelukappale kuuluu seuraavasti:

”– – on tarpeen antaa säännöksiä työntekijöiden suojasta heidän työnantajansa maksukyvyttömyystilanteessa erityisesti heidän maksamatta olevien saataviensa suorituksen turvaamiseksi – –”

4 Tämän direktiivin 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuviin saataviin työnantajalta, joka on 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla maksukyvytön.

2. Jäsenvaltiot voivat poikkeuksellisesti jättää tiettyihin ryhmiin kuuluvien työntekijöiden saatavat tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle työntekijöiden työsopimuksen tai työsuhteen erityislaadun vuoksi tai sen vuoksi, että työntekijöille muulla tavoin turvataan tässä direktiivissä säädettyä vastaava suoja.

Edellä ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut työntekijäryhmät luetellaan liitteessä.”

5 Mainitun direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä direktiivillä ei vaikuteta siihen, miten kansallisessa lainsäädännössä määritellään käsitteet ’työntekijä’, ’työnantaja’, ’palkka’, ’välitön oikeus’ ja ’tulevaisuuteen kohdistuva oikeus’.”

6 Direktiivin 80/987 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on, jollei 4 artiklasta muuta johdu, toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että palkkaturvajärjestelmät turvaavat maksun työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuvista maksamatta olevista palkkasaatavista tiettyä päivää edeltävältä ajalta.

2. Jäsenvaltion valinnan mukaan 1 kohdassa tarkoitettu päivä on:

– päivä, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut,

– päivä, jona kyseinen työntekijä on irtisanottu työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi; taikka

– päivä, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut taikka jona kyseisen työntekijän kanssa tehty työsopimus tai työsuhde on työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi päättynyt.”

7 Tämän direktiivin 4 artiklan 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot saavat rajoittaa palkkaturvajärjestelmien 3 artiklassa tarkoitettua vastuuta.

2. Käyttäessään 1 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta jäsenvaltion on:

– edellä 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetussa tapauksessa varmistettava, että maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan työsopimuksen tai työsuhteen niiltä kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, jotka sisältyvät työnantajan maksukyvyttömyyden alkamispäivää edeltävään kuuden kuukauden jaksoon;

– edellä 3 artiklan 2 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetussa tapauksessa varmistettava, että maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan niiltä sitä päivää edeltäviltä työsopimuksen tai työsuhteen kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, jona työntekijä on irtisanottu työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi;

– edellä 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitetussa tapauksessa varmistettava, että maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan niiltä sitä päivää edeltäviltä työsopimuksen tai työsuhteen 18 viimeiseltä kuukaudelta, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut tai jona työntekijän työsuhde on

työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi päättynyt. Tällöin jäsenvaltio voi rajoittaa maksuvelvollisuutta [koskemaan palkkaa kahdeksan viikon jaksolta] tai koskemaan palkkaa usealta lyhyeltä ajanjaksolta, jotka yhteensä ovat kahdeksan viikkoa.

3. Jotta tämän direktiivin sosiaaliset päämäärät ylittävien määrien maksamiselta vältytään, jäsenvaltiot voivat kuitenkin asettaa enimmäismäärän työntekijöiden erääntyneistä saatavista olevalle vastuulle.

_ _”

8 Mainitun direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on annettava yksityiskohtaiset säännökset palkkaturvajärjestelmien organisaatiosta, rahoituksesta ja toiminnasta erityisesti seuraavien periaatteiden mukaisesti:

a) järjestelmän käytössä olevat varat ovat työnantajan liikeomaisuudesta erillään, eikä maksukyvyttömyysmenettely koske niitä;

b) työnantajat osallistuvat rahoitukseen, jos viranomaiset eivät vastaa siitä kokonaan;

c) järjestelmän vastuuseen ei vaikuta se, onko velvollisuus osallistua rahoitukseen täytetty vai ei.”

9 Direktiivin 80/987 9 artikla kuuluu seuraavasti:

”Tällä direktiivillä ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta soveltaa tai antaa lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka ovat työntekijöille edullisempia kuin tässä direktiivissä säädetään.”

10 Tämän direktiivin 10 artiklan a alakohdan mukaan sillä ”ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta toteuttaa väärinkäytösten estämiseksi tarvittavia toimenpiteitä”.

Kansallinen säännöstö

Laki nro 297/82

11 Direktiivin 80/987 mukaisesti työsuhteen päättymisestä johtuvia palkkasaatavia koskevasta järjestelmästä ja eläkkeitä koskevista oikeussäännöistä 29.5.1982 annetun lain nro 297 (GURI nro 147, 31.5.1982) 2 §:ssä säädetään sellaisen palkkaturvarahaston perustamisesta, jonka tarkoituksena on toimia työnantajan sijasta siinä tapauksessa, että tämän maksukyvyttömyys koskee siviililain 2120 §:n mukaista työsuhteen päättymisestä johtuvaa korvausta, johon työntekijöillä tai heidän oikeudenomistajillaan on oikeus (jäljempänä rahasto).

12 Lisäksi tässä säännöksessä säädetään seuraavaa:

1. ”Työntekijällä tai hänen oikeudenomistajillaan on 16.3.1942 annetun kuninkaan asetuksen nro 267 (GURI 6.4.1942, erityislisäosa nro 81) 97 §:n nojalla täytäntöönpanokelpoiseksi tulleen konkurssihakemuksen jättämisestä lähtien, tai jos saatavaa koskevia väitteitä on esitetty tai kanteita on nostettu, mainitun asetuksen 99 §:ssä tarkoitetun tuomion julkaisemisesta lähtien tai akordin vahvistavan tuomion julkaisemisesta lähtien laskettava 15 päivän määräaika saadakseen hakemuksesta rahastolta korvauksen työsuhteen päättymisen johdosta ja vastaavat liitännäiset saatavat, mahdollisesti jo maksetuilla summilla vähennettyinä.

2. Jos 16.3.1942 annetun kuninkaan asetuksen nro 267101 §:ssä tarkoitetut palkkasaatavat on ilmoitettu myöhässä, edellisessä momentissa säädetty hakemus voidaan tehdä saatavien valvomista koskevan päätöksen jälkeen tai selvitysmiehen mahdollisesta vastalauseesta annetun tuomion jälkeen.

3. Jos yritys joutuu pakkoselvitystilaan, hakemus voidaan tehdä viidentoista päivän määräajassa konkurssihakemuksesta lukien – – kuninkaan asetuksen nro 267209 §:n nojalla, taikka jos työsuhteeseen liittyvästä saatavasta on esitetty väitteitä tai nostettu kanteita, siitä tuomiosta lukien, jolla tuomioistuin tekee niitä koskevan päätöksen.

4. Jos työnantaja, johon ei sovelleta – – kuninkaan asetuksen nro 267 säännöksiä, ei maksa työsuhteen irtisanomistapauksessa asianmukaista korvausta, tai jos se maksaa sen vain osittain, työntekijä tai hänen oikeudenomistajansa voivat hakea rahastosta työsuhteen päättymiseen perustuvaa korvausta sillä edellytyksellä, että tähän korvaukseen liittyvän saatavan pakkotäytäntöönpanon seurauksena työnantajan palkkaturvajärjestelmä osoittautuu riittämättömäksi sen maksamiseksi kokonaan tai osittain.

5. Jos tätä ei vastusteta, rahasto maksaa maksamatta jääneen korvauksen.

6. Edellä olevien momenttien säännöksiä sovelletaan vain silloin, jos työsuhteen irtisanominen ja maksukyvyttömyysmenettely tai täytäntöönpanomenettely tapahtuu tämän lain voimaantulon jälkeen.

7. Rahasto suorittaa tämän pykälän 2, 3, 4 ja 5 momentissa tarkoitetut maksut 60 päivän kuluessa hakemuksen tekemisestä. Rahasto tulee suoraan lain nojalla työntekijän tai hänen oikeudenomistajiensa sijaan ja saa näiden saataville annetun etuoikeuden työnantajan omaisuuden suhteen siviililain 2751 a §:n ja 2776 §:n mukaisesti maksamiensa summien osalta.

_ _”

13 Kuninkaan asetuksen nro 267, joka on annettu 16.3.1942, 94 §:n mukaan konkurssivalvontahakemus saa aikaan kanteen vaikutukset ja estää määräaikojen vanhentumisen.

14 Siviililain 2943 ja 2945 §:n nojalla vanhentuminen katkeaa sen toimen tiedoksiantamisella, jolla oikeudenkäynti aloitetaan ja lykkäytyy siihen asti, kunnes kysymys on lopullisesti ratkaistu.

Asetus nro 80/92

15 Direktiivin 80/987 täytäntöönpanemisesta 27.1.1992 annetun asetuksen (decreto legislativo) nro 80 (GURI, 13.2.1992, täydennysosa nro 36, s. 26; jäljempänä asetus nro 80/92) 1 ja 2 §:ssä säädetään palkkaturvasta ja INPS:n hoitaman rahaston toimenpiteistä.

16 Asetuksen nro 80/92 1 §:n 1 momentissa, jonka otsikkona on ”Palkkaturva”, säädetään seuraavaa:

”Kun työnantajaan kohdistetaan konkurssi-, akordi-, pakkoselvitys- tai erityishallintomenettely – – työnantajan työntekijä tai tämän oikeudenomistaja voi hakemuksesta saada palkkaturvarahastolta – – korvauksen 2 artiklassa tarkoitetuista saatavista, jotka vastaavat maksamattomia palkkoja.”

17 Asetuksen nro 80/92 2 §:n 1–5 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. [Rahaston] – – vastaa tämän asetuksen 1 §:n mukaisesti suorittama maksu koskee työsopimuksesta johtuvista palkkasaatavia, työsuhteen päättymisestä johtuvia palkkasaatavia lukuun ottamatta, niiltä työsuhteen kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, jotka sisältyvät siihen kahdentoista kuukauden pituiseen ajanjaksoon, joka edeltää

a) päivää, jona jokin 1 §:n 1 momentissa mainituista menettelyistä on aloitettu,

b) päivää, jona pakkotäytäntöönpano on aloitettu,

c) päivää, jona selvitystilaan asettamista taikka toiminnan tilapäisen jatkamisen lopettamista tai liiketoiminnan jatkamista koskevan luvan päättämistä koskeva päätös on tehty, mikäli työntekijät ovat jatkaneet työntekoa, tai työsuhteen päättymispäivää, mikäli työsuhde on päättynyt yrityksen jatkaessa toimintaansa.

2. Rahaston tämän pykälän 1 momentin perusteella maksama palkkaturva ei saa ylittää erityisen työttömyyskorvauksen enimmäismäärää kolminkertaisena sosiaaliturvamaksujen pidättämisen jälkeen.

3. Rahaston tämän pykälän nojalla maksamien määrien saamisesta säädetään 29.5.1982 annetun lain nro 297 2 §:n 2, 3, 4 ja 5 momentissa, 7 momentin ensimmäisessä virkkeessä ja 10 momentissa. Rahaston maksamista määristä säädetään edellä mainitun lain 2 §:n 7 momentin toisessa virkkeessä.

4. Tämän pykälän 1 momentin mukaista palkkaturvaa ei makseta päällekkäisesti seuraavien määrien kanssa sen määrän osalta, joka on maksettu työntekijälle

a) tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettujen kahdentoista kuukauden aikana maksettuna erityisenä työttömyyskorvauksena,

b) tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettujen kolmen kuukauden aikana työntekijälle maksettuina palkkoina,

c) työntekijälle 23.7.1991 annetussa laissa nro 223 tarkoitetun työsuhteen päättymisen jälkeisten kolmen kuukauden ajalta myönnettävänä liikkuvuuskorvauksena.

5. Oikeus 1 momentin mukaiseen suoritukseen vanhenee yhdessä vuodessa. Korot ja rahan devalvoinnista johtuvat vaikutukset lasketaan hakemuksen tekemispäivästä lähtien.”

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Visciano työskenteli palkattuna työntekijänä vartiointiyhtiö Metropoli S.c.a.r.l:n palveluksessa 9.11.2000 saakka, jolloin hän joutui joukkovähentämismenettelyn kohteeksi 24.10.2000 tehdyllä ministeriön päätöksellä aloitetun, maksukyvyttömyydestä johtuvan pakkoselvitysmenettelyn vuoksi.

19 Visciano teki 8.6.2001 asetuksen nro 80/92 1 ja 2 §:n mukaisen hakemuksen saadakseen rahastosta maksamattomat palkkasaatavansa työsuhteen kolmelta viimeiseltä kuukaudelta tehdystä työstä.

20 INPS ei maksanut hänelle kaikkia maksamattomia palkkoja erityisen työttömyyskorvauksen enimmäismäärän kolminkertaisen summan rajoissa, vaan se vähensi tästä määrästä työnantajalta saadut palkkaennakot ja se maksoi siten pienemmän määrän kuin Viscianon olisi pitänyt saada.

21 Yhdistetyissä asioissa C-19/01, C-50/01 ja C-84/01, Barsotti ym. 4.3.2004 annetun tuomion (Kok., s. I-2005) jälkeen Visciano saattoi 30.6.2005 asian Tribunale di Napolin käsiteltäväksi, jotta tämä tunnustaisi hänen oikeutensa saada INPS:n hänelle maksaman summan ja hänelle kuuluvan enimmäissumman välisen erotuksen vähennyksettä.

22 INPS on vedonnut saatavan yhden vuoden mittaiseen vanhentumisaikaan sillä perusteella, että tämä saatava oli itsenäinen ja erillinen sosiaaliturvavelvoite työnantajaan nähden, mikä sulki pois sen, että siitä vastataan 16.3.1942 annetun kuninkaan asetuksen nro 267 mukaisesti.

23 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että Corte suprema di cassazionen oikeuskäytäntö on vaihdellut työnantajan maksamatta jääneiden määrien luokittelun osalta, ja se katsoo, että mahdollisuus hyväksyä kanne riippuu vanhentumista koskevasta kysymyksestä, joka itsessään riippuu sen saatavan luokittelusta, johon kantaja vetoaa.

24 Näin ollen Tribunale di Napoli on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sallitaanko 20.10.1980 annetun direktiivin 80/987 3 ja 4 artiklassa, siltä osin kuin niissä säädetään työntekijöiden maksamatta olevien palkkasaatavien maksamisesta, että silloin kun näitä saatavia vaaditaan palkkaturvalaitokselta, saatavia ei pidetä luonteeltaan palkkana, mitä ne olivat alun perin, vaan ne luokitellaan tästä poiketen sosiaaliturvaetuudeksi pelkästään sen vuoksi, että jäsenvaltio on antanut niiden suorittamisen sosiaaliturvalaitoksen tehtäväksi, ja sallitaanko näissä artikloissa siis, että kansallisessa lainsäädännössä korvataan käsite ’palkka’ käsitteellä ’sosiaaliturvaetuus’?

2) Onko direktiiville [80/987] asetetun sosiaalisen päämäärän kannalta riittävää, että kansallisessa lainsäädännössä käytetään työntekijän alkuperäistä palkkasaatavaa pelkkänä vertailukohtana, johon viittaamalla määritetään palkkaturvalaitoksen toimenpiteellä turvattava etuus, vai vaaditaanko, että palkkasaatavaa, joka työntekijällä on maksukyvyttömältä työnantajalta, suojellaan palkkaturvalaitoksen toimenpiteellä niin, että sen osalta taataan vastaava sisältö, takeet, määräajat ja yksityiskohtaiset soveltamissäännöt kuin ne, jotka samassa oikeusjärjestyksessä tunnustetaan kaikille muille työsuhteesta johtuville saataville?

3) Onko yhteisön lainsäädännöstä johdettavien periaatteiden ja erityisesti vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden mukaan mahdollista, että työntekijöiden maksamattomiin palkkasaataviin direktiivin 80/987 4 artiklan mukaisesti yksilöidyltä ajalta sovelletaan vanhentumissäännöstöä, joka on epäedullisempi kuin se, jota sovelletaan samanluonteisiin saataviin?”

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

25 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee lähtökohtaisesti, onko direktiivin 80/987 3 ja 4 artiklaa tulkittava niin, että niiden kanssa on ristiriidassa sellainen kansallinen lainsäädäntö, jonka perusteella on mahdollista luokitella työntekijöiden maksamattomat palkkasaatavat ”sosiaaliturvaetuuksiksi” siitä syystä, että rahasto takaa ne.

26 Tältä osin on palautettava mieliin yhtäältä, että direktiivin 80/987 3 artiklan 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot, jollei mainitun direktiivin 4 artiklasta muuta johdu, toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että palkkaturvajärjestelmät turvaavat maksun työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuvista

maksamatta olevista palkkasaatavista tiettyä päivää edeltävältä ajalta (asia C-201/01, Walcher, tuomio 11.9.2003, Kok., s. I-8827, 31 kohta).

27 Toisaalta direktiivin 80/987 sosiaaliseen päämäärään sisältyy se, että työntekijöille on työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa varmistettava tietty yhteisön vähimmäissuoja heidän työsopimuksista tai työsuhteista johtuvien, määrätyltä ajanjaksolta maksamatta olevien palkkasaataviensa maksun varmistamiseksi (em. yhdistetyt asiat Barsotti ym., tuomion 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Direktiivin 80/987 2 artiklan 2 kohdan mukaan palkan käsite ja sen sisältö määritellään kuitenkin kansallisessa lainsäädännössä (asia C-520/03, Olaso Valero, tuomio 16.12.2004, Kok., s. I-12065, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Näin ollen pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten saatavien oikeudellinen luonne on määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä.

30 Tältä osin on todettava, että direktiivissä 80/987 ei täsmennetä myöskään palkattujen työntekijöiden saataviin sovellettavia oikeudenkäyntimenettelyjä eikä vanhentumisaikoja työnantajan maksukyvyttömyystapauksessa.

31 Tästä seuraa, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 80/987 3 ja 4 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa kansallinen lainsäädäntö, jonka perusteella on mahdollista luokitella työntekijöiden maksamattomat saatavat ”sosiaaliturvaeduiksi”, kun palkkaturvalaitos maksaa ne.

Toinen kysymys

32 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee lähtökohtaisesti, riittääkö direktiivin 80/987 4 ja 5 artiklaa sovellettaessa, että kansallisessa lainsäädännössä käytetään palkatun työntekijän alkuperäistä saatavaa pelkkänä vertailukohtana, vai onko tämä saatava suojattava rahaston väliintulolla kuten kaikki muut työstä johtuvat saatavat.

33 Ensimmäiseen kysymykseen annetun vastauksen perusteella on katsottava, että työntekijöiden maksamattomiin palkkasaataviin sovellettava oikeusjärjestelmä on myös määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä.

34 Tästä seuraa, että palkatun työntekijän alkuperäinen palkkasaatava voi yksinkertaisesti olla vertailukohta, jonka avulla voidaan määrittää rahastosta taattavan etuuden määrä.

35 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 80/987 kanssa ei ole ristiriidassa kansallinen lainsäädäntö, jossa käytetään palkatun työntekijän alkuperäistä palkkasaatavaa pelkkänä vertailukohtana, jonka avulla voidaan määrittää rahastosta taattavan etuuden määrä.

Kolmas kysymys

36 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee lähtökohtaisesti, onko maksamattomien palkkasaatavien maksamista rahastosta

koskevan, palkatun työntekijän tekemän hakemuksen osalta ristiriidassa direktiivin 80/987 kanssa se, että sovelletaan vanhentumisjärjestelmää, joka on epäedullisempi kuin se, jota sovelletaan luonteeltaan samanlaisiin saataviin.

37 Direktiivi 80/987 ei sisällä yhtään säännöstä, joka sääntelee kysymystä siitä, voivatko jäsenvaltiot säätää vanhentumisajasta, jonka kuluessa palkatun työntekijän on tehtävä hakemus, jolla vaaditaan mainitussa direktiivissä vahvistettujen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaan rahastosta maksua maksukyvyttömän työnantajan maksamatta jättämien palkkojen osalta.

38 Direktiivin 80/987 4, 5 ja 10 artiklassa, joiden nojalla jäsenvaltiot voivat paitsi vahvistaa palkkaturvajärjestelmän organisaatiota, rahoitusta ja toimintaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt, myös tietyissä olosuhteissa rajoittaa sitä suojaa, joka niillä on tarkoitus antaa palkatuille työntekijöille, ei säädetä palkattujen työntekijöiden tämän direktiivin perusteella saamien oikeuksien ajallisesta rajoittamisesta eikä jäsenvaltioiden vanhentumisajasta säätämistä koskevan mahdollisuuden rajoittamisesta (ks. asia C-125/01, Pflücke, tuomio 18.9.2003, Kok., s. I-9375, 31 kohta).

39 Näin ollen jäsenvaltioilla on periaatteessa vapaus säätää niiden kansallisessa lainsäädännössä säännöksiä, joissa vahvistetaan vanhentumisaika palkatun työntekijän hakemukselle, jolla vaaditaan direktiivin 80/987 yksityiskohtaisen sääntöjen mukaan heidän maksamattomien saataviensa maksamista edellyttäen, että nämä säännökset eivät ole epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate) eikä niillä saada tehdä yhteisön oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai ylivoimaisen vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (ks. em. asia Pflücke, tuomion 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Tältä osin ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että on varmistettava, onko työntekijän rahastolta vaatimien saatavien luokittelu sosiaaliturvaetuuksiksi,

josta on seurauksena konkurssisaatavien vanhentumisajan keskeyttävien sääntöjen soveltamatta jättäminen, ristiriidassa vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteen kanssa.

41 Vastaavuusperiaatteesta on aluksi todettava, että palkatun työntekijän rahastolle tekemä hakemus maksamattomien palkkojen maksamiseksi ja tällaisen työntekijän esittämä vaatimus maksukyvyttömälle työnantajalle eivät ole samankaltaisia. Tämä ilmenee erityisesti direktiivin 80/987 4 artiklasta, jossa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus rajoittaa palkkaturvalaitosten maksuvelvollisuutta.

42 Näin ollen erilaisten vanhentumisjärjestelmien olemassa olo ei loukkaa vastaavuusperiaatetta.

43 Tehokkuusperiaatteen osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että yhteisön oikeuden mukaista on se, että oikeussuojakeinojen käyttämiselle asetetaan kohtuulliset määräajat, joilla edistetään sekä asianomaista maksuvelvollista että kyseistä viranomaista suojaavaa oikeusvarmuutta (ks. vastaavasti asia C-228/96, Aprile, tuomio 17.11.1998, Kok., s. I-7141, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tällaiset määräajat eivät tee yhteisön oikeudessa annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai ylivoimaisen vaikeaksi.

44 Tältä osin on palautettava mieliin, että koska kuitenkin kyseessä ovat palkkasaatavat, jotka jo luonteeltaan ovat hyvin merkittäviä asianomaisille työntekijöille, on tarpeen, että vanhentumisajan lyhyys ei johda siihen, että he eivät käytännössä pystyisi noudattamaan kyseistä määräaikaa ja etteivät he saisi siis suojaa, joka direktiivillä 80/987 nimenomaisesti pyritään heille takaamaan (ks. em. asia Pflücke, tuomion 37 kohta).

45 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että yhden vuoden preklusiivinen määräaika, joka on asetettu kanteen nostamiselle vahingonkorvauksen saamiseksi direktiivin 80/987 viivästyneestä täytäntöönpanosta aiheutuneesta vahingosta, on kohtuullinen (ks. vastaavasti asia C-261/95, Palmisani, tuomio 10.7.1997, Kok., s. I-4025, 29 kohta).

46 Asiassa C-62/00, Marks & Spencer, 11.7.2002 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-6325) ilmenee kuitenkin myös, että oikeusvarmuuden takaamisen tarkoituksen toteutumiseksi vanhentumisaika täytyy asettaa etukäteen. Tilanne, jolle on ominaista merkittävä oikeudellinen epävarmuus, saattaa olla tehokkuusperiaatteen vastainen, sillä niiden vahinkojen korvaaminen, joita yksityisille on aiheutunut jäsenvaltion syyksi luettavasta yhteisön oikeuden rikkomisesta, saattaa käydä käytännössä suhteettoman vaikeaksi, jos nämä eivät voi kohtuullisella varmuudella saada selville sovellettavaa vanhentumisaikaa (asia C-445/06, Danske Slagterier, tuomio 24.3.2009, Kok., s. I-2119, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Pääasian osalta on todettava, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan asetuksessa nro 80/92 on yhtäältä vahvistettu yhden vuoden vanhentumisaika, mutta siinä ei määritellä vanhentumisajan alkamisajankohtaa.

48 Toisaalta tämä tuomioistuin huomauttaa, että Corte suprema di cassazionen oikeuskäytännössä on aluksi luokiteltu rahaston maksamat etuudet palkaksi, jotka ovat luonteeltaan samanlaisia kuin työnantajan maksamat palkat, mistä seuraa, että mainittuihin etuuksiin sovelletaan vanhentumisaikoja sekä niiden katkeamissääntöjä, jotka ovat olemassa konkurssimenettelyssä. Viime aikoina tämä ylin tuomioistuin on katsonut, että rahaston velvoitteen kohteena on sosiaaliturvaetuus, joka on riippumaton työnantajan palkanmaksuvelvoitteesta, mistä seuraa erityisesti, että edellä mainittujen vanhentumisaikojen katkeamissääntöjä ei sovelleta.

49 Nämä kaksi toteamusta voivat luoda oikeudellista epävarmuutta, joka voi loukata tehokkuusperiaatetta, jos todetaan, että tämä oikeudellinen epävarmuus voi selittää Viscianon toiminnan viivästymisen kansallisessa tuomioistuimessa, jonka tehtävänä on tutkia tämä seikka.

50 Kaikkien edellä todettujen seikkojen perusteella kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että kun palkattu työntekijä tekee hakemuksen saadakseen palkkaturvarahastosta maksamattomat palkkasaatavansa, direktiivin 80/987 kanssa ei ole ristiriidassa se, että sovelletaan yhden vuoden vanhentumisaikaa (vastaavuusperiaate). Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava, tekeekö sen soveltaminen käytännössä mahdottomaksi tai ylivoimaisen vaikeaksi yhteisön oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämisen (tehokkuusperiaate).

Oikeudenkäyntikulut

51 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.10.1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY 3 ja 4 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa kansallinen lainsäädäntö, jonka perusteella on mahdollista luokitella työntekijöiden maksamattomat saatavat ”sosiaaliturvaeduiksi”, kun palkkaturvalaitos maksaa ne.

2) Direktiivin 80/987 kanssa ei ole ristiriidassa kansallinen lainsäädäntö, jossa käytetään palkatun työntekijän alkuperäistä palkkasaatavaa pelkkänä vertailukohtana, jonka avulla voidaan määrittää sen etuuden määrä, joka taataan palkkaturvarahastosta.

3) Kun palkattu työntekijä tekee hakemuksen saadakseen palkkaturvarahastosta maksamattomat palkkasaatavansa, direktiivin 80/987 kanssa ei ole ristiriidassa se, että sovelletaan yhden vuoden vanhentumisaikaa (vastaavuusperiaate). Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava, tekeekö sen soveltaminen käytännössä mahdottomaksi tai ylivoimaisen vaikeaksi yhteisön oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämisen (tehokkuusperiaate).

Allekirjoitukset